

KOMISIJOS KOMUNIKATAS

Laikinoji su įmonių bendradarbiavimu reaguojant į kritines situacijas, susidarančias dėl dabartinio COVID-19 protrūkio, susijusių antimonopolinių klausimų vertinimo sistema

(2020/C 116 I/02)

1. COVID-19 protrūkis, jo poveikis ekonomikai ir galimi antimonopoliniai padariniai

- (1) Dėl COVID-19 protrūkio piliečiai ir visuomenės atsidūrė ekstremalioje didelio pavojaus visuomenės sveikatai situacijoje. Tai taip pat yra didelis precedento neturintis sukrėtimas pasaulio ir Sąjungos ekonomikai.
- (2) Šio sukrėtimo poveikis visai ekonomikai pasireiškia per įvairius kanalus ir įvairiais būdais. Sutrikus tiekimo grandinėms atsiranda bendras pasiūlos sukrėtimas, o kartu kyla asimetrinis paklausos sukrėtimas, kurį sukelia staigus tam tikrų produktų ir paslaugų vartotojų paklausos sumažėjimas arba staigus kitų produktų ir paslaugų, visų pirma susijusių su sveikatos sektoriumi (įskaitant farmacijos įmones, medicinos reikmenų gamintojus ir jų produktų platintojus), paklausos padidėjimas. Šiame etape taip pat yra daug netikrumo dėl sukrėtimo trukmės ir intensyvumo, daugiausia susijusių su veiksniais, kuriuos ne visus kontroliuoja įmonės ir kurie grindžiami valdžios institucijų sprendimais, nulemtais, *inter alia*, visuomenės sveikatos sumetimų.
- (3) Todėl įmonės dėl COVID-19 krizės susiduria su išskirtiniais iššūkiais ir gali atlikti labai svarbų vaidmenį įveikiant krizės padarinius. Dėl išskirtinių šio laikotarpio aplinkybių ir su jomis susijusių iššūkių įmonėms gali prireikti bendradarbiauti tarpusavyje, kad atsižvelgiant į piliečių interesus būtų įveikti arba bent sušvelninti krizės padariniai. Atsižvelgiant į daugialypį ir asimetrinį krizės pobūdį, įmonės gali susidurti su skirtingais iššūkiais, todėl joms gali tekti įvairiai bendradarbiauti.
- (4) Šiame komunikate aptariamos galimos įmonių bendradarbiavimo formos siekiant užtikrinti būtiniausių stingamų produktų ir paslaugų pasiūlą ir tinkamą paskirstymą per COVID-19 protrūkį ir taip mažinti tokių būtiniausių produktų ir paslaugų stygių, visų pirma atsirandantį dėl spartaus ir eksponentinio paklausos augimo⁽¹⁾. Tai visų pirma apima vaistus ir medicinos reikmenis⁽²⁾, kurie naudojami COVID-19 sergantiems pacientams tirti ir gydyti arba yra būtini protrūkiui sušvelninti ir galbūt įveikti. Taip bendradarbiauti siekdamas pašalinti šį stygių galėtų atitinkamame sektoriuje veikiančios įmonės, taip pat kituose sektoriuose veikiančios įmonės (pvz., tam tikros įmonės, kurios dalį savo gamybos linijų pertvarko taip, kad pradėtų gaminti stingamus produktus). Priklausomai nuo krizės raidos, Komisija gali iš dalies pakeisti arba papildyti šį komunikatą, kad jis apimtų ir kitų formų bendradarbiavimą.
- (5) Šiuo komunikatu siekiama paaiškinti:
  - a. pagrindinius kriterijus, kurių Komisija laikysis vertindama šiuos galimus bendradarbiavimo projektus, kuriais siekiama mažinti būtiniausių produktų ir paslaugų stygių per COVID-19 protrūkį, ir nustatydamą taisyklių vykdymo užtikrinimo prioritetus šios krizės metu, ir
  - b. laikiną procesą, kurį Komisija nustatė išimties tvarka, kad prireikus įmonėms suteiktų *ad hoc* raštišką patikinimą dėl konkrečių ir aiškiai apibrėžtų bendradarbiavimo projektų šiomis aplinkybėmis.

(1) Kiti veiksniai, dėl kurių didėja stygius, yra masinis prevencinis atsargų kaupimas visoje platinimo grandinėje, gamyklų uždarymas dėl karantino ar izoliavimo priemonių taikymo, logistikos problemos dėl sienų uždarymo, eksporto draudimai, karantinas trečiojoje šalyje, tiekiančiose prekes ES.

(2) Jei nenurodyta kitaip, nuorodos į vaistus šiame komunikate taip pat apima medicinos reikmenis.

2. Pagrindiniai įmonių bendradarbiavimo projektų, kuriais siekiama mažinti būtinausių produktų ir paslaugų stygių per COVID-19 protrūkį, antimonopolinio vertinimo kriterijai

- (6) Nuo tada, kai įsigaliojo Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1/2003⁽³⁾, įmonės nebegali pranešti Komisijai apie savo susitarimus, kad joms būtų taikoma individuali SESV 101 straipsnio taikymo išimtis, tačiau jos pačios turi įvertinti savo susitarimų ir veiksmų teisėtumą. Ši sistema, kai vertinimą atlieka pačios įmonės, paremta išsamiais Komisijos gairėmis⁽⁴⁾, dabar yra konsoliduota.
- (7) Komisija supranta, kad įmonių bendradarbiavimas gali padėti efektyviau mažinti būtinausių produktų ir paslaugų stygių per COVID-19 protrūkį ir šiomis aplinkybėmis įmonėms gali prireikti konkrečių gairių dėl jų bendradarbiavimo iniciatyvų, kad joms būtų lengviau atlikti vertinimą. Netgi gali būti tikslinga įmonėms teikti *ad hoc* grįžtamąją informaciją arba patikinimą dėl konkrečių bendradarbiavimo iniciatyvų teisėtumo. Todėl Komisija yra pasirengusi įmonėms ar įmonių asociacijoms teikti tokias gaires ir patikinimą, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos iniciatyvoms, kurias reikia skubiai įgyvendinti siekiant veiksmingai kovoti su COVID-19 protrūkiu, visų pirma tais atvejais, kai vis dar gali būti neaišku, ar tokios iniciatyvos yra suderinamos su ES konkurencijos teise⁽⁵⁾. Šiuo tikslu Komisijos Konkurencijos generalinis direktoratas jau sukūrė specialų tinklalapį (<https://ec.europa.eu/competition/antitrust/coronavirus.html>) ir specialią e. pašto dėžutę (COMP-COVID-ANTITRUST@ec.europa.eu), kuriais galima naudotis kreipiantis neoficialių gairių dėl konkrečių iniciatyvų.
- (8) Daugelis ES valstybių narių nurodė, kad joms jau stinga arba labai greitai pristigs vaistų, skirtų COVID-19 sergantiems pacientams gydyti⁽⁶⁾. Per pastarąsias savaites Komisija gavo kelis įmonių ir verslo asociacijų prašymus pateikti gairių dėl numatomo jų bendradarbiavimo, visų pirma sveikatos sektoriuje ir atsižvelgiant į riziką, kad ligoninėms pristigs svarbių vaistų, skirtų COVID-19 sergantiems pacientams gydyti.
- (9) Šie prašymai yra naudingas bendradarbiavimo, kurio gali prireikti siekiant reaguoti į ekstremaliąsias situacijas, susijusias su dabartiniu COVID-19 protrūkiu, ir jo vertinimo pagal SESV 101 straipsnį toliau nustatytais aspektais pavyzdys.
- (10) Padėti sumažinti paklausos ir pasiūlos atotrūkį gali įvairios priemonės. Tam gali prireikti net labai ir greitai padidinti produktų, kurių reikia, bet kurių pasiūla nepakankama, gamybą. Todėl gali sumažėti kitų produktų gamyba. Taip pat gali reikėti persikirstyti atsargas, o tam reikėtų, kad įmonės sutiktų keistis informacija apie pardavimą ir atsargas ir (arba) tokią informaciją perduoti. Kad padidintų gamybą, įmonėms gali tekti pakeisti kai kurių nebūtinų ir (arba) nestingamų vaistų (ar kitų produktų) gamybos linijas, kad būtų galima pradėti gaminti vaistus (ar kitus produktus),

⁽³⁾ 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų Sutarties 81 ir 82 straipsniuose, įgyvendinimo (OL L 1, 2003 1 4, p. 1).

⁽⁴⁾ Komisija paskelbė keletą gairių rinkinių, kurie gali padėti įmonėms įvertinti savo verslo susitarimų suderinamumą su ES konkurencijos teise, visų pirma žr. Komisijos pranešimą „Sutarties 81 straipsnio 3 dalies taikymo gairės“ (OL C 101, 2004 4 27, p. 97) (101 straipsnio 3 dalies taikymo gairės), Komisijos komunikatą „Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio taikymo horizontaliesiems bendradarbiavimo susitarimams gairės“ (OL C 11, 2011 1 14, p. 1) (Horizontaliąsias gaires) ir Komisijos pranešimą „Vertikaliųjų apribojimų gairės“ (OL C 130, 2010 5 19, p. 1) (Vertikaliąsias gaires). Taip pat žr. 2010 m. gruodžio 14 d. Komisijos reglamentą (ES) Nr. 1217/2010 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio 3 dalies taikymo tam tikrų rūšių mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros susitarimams (OL L 335, 2010 12 18, p. 36) (MTTP bendrosios išimties reglamentą), 2010 m. gruodžio 14 d. Komisijos reglamentą (ES) Nr. 1218/2010 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio 3 dalies taikymo tam tikrų rūšių specializacijos susitarimams (OL L 335, 2010 12 18, p. 43) (Specializacijos bendrosios išimties reglamentą), 2014 m. kovo 21 d. Komisijos reglamentą (ES) Nr. 316/2014 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio 3 dalies taikymo technologijų perdavimo susitarimų kategorijoms (OL L 93, 2014 3 28, p. 17) (Technologijų perdavimo bendrosios išimties reglamentą), 2010 m. balandžio 20 d. Komisijos reglamentą (ES) Nr. 330/2010 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio 3 dalies taikymo vertikaliųjų susitarimų ir suderintų veiksmų rūšims (OL L 102, 2010 4 23, p. 1) (Vertikaliųjų susitarimų bendrosios išimties reglamentą).

⁽⁵⁾ Taip pat žr. paskelbtą bendrą Europos Komisijos, ELPA priežiūros institucijos ir nacionalinių konkurencijos institucijų, kurios kartu sudaro Europos konkurencijos tinklą, pareiškimą dėl antimonopolinių taisyklių taikymo per COVID-19 krizę (https://ec.europa.eu/competition/ecn/202003_joint-statement_ecn_corona-crisis.pdf).

⁽⁶⁾ Taip pat žr. 2020 m. balandžio 8 d. Komisijos priimtas Optimalaus ir racionalaus vaistų tiekimo, siekiant išvengti jų stygiaus COVID-19 protrūkio metu, gaires.

būtinus kovai su protrūkiu. Be to, gamybos apimtis galėtų būti dar labiau ir efektyviau padidinta, jei tam tikroje gamybos vietoje būtų gaminamas tik vienas vaistas (o ne varijuojama tarp skirtingų produktų gamybos, nes reikia daug laiko įrenginiams išvalyti ir kt.) – taip masto ekonomija būtų suderinta su poreikiu išvengti per didelės priklausomybės nuo kokios nors konkrečios gamybos vietos.

- (11) Tai rodo, kad reaguojant į ekstremaliąsias situacijas, susijusias su COVID-19 protrūkiu, gali prireikti skirtingo lygio bendradarbiavimo, o galimų su antimonopolinėmis taisyklėmis susijusių konkurencijos problemų mastas gali būti skirtingas.
- (12) Remdamasi naujausia patirtimi, Komisija supranta, kad bendradarbiavimas sveikatos sektoriuje galėtų apsiriboti pavedimu verslo asociacijai (arba nepriklausomam konsultantui, nepriklausomam paslaugų teikėjui arba viešajai įstaigai), pvz.:
- a. koordinuoti bendrą žaliavų transportavimą;
  - b. padėti nustatyti tuos būtinausius vaistus, kurių, atsižvelgiant į prognozuojamą gamybą, gali stigti;
  - c. apibendrinti informaciją apie gamybą ir pajėgumus, nesikeičiant atskirų įmonių informacija;
  - d. parengti modelį, pagal kurį būtų galima prognozuoti paklausą valstybės narės lygmeniu ir nustatyti pasiūlos stygių;
  - e. dalytis apibendrinta informacija apie pasiūlos stygių ir prašyti dalyvaujančių įmonių individualiai ir nesidalijant ta informacija su konkurentais nurodyti, ar jos gali užpildyti pasiūlos atotrūkį nuo paklausos (naudodamos turimas atsargas arba didindamos gamybą).
- (13) Tokia veikla su antimonopolinėmis taisyklėmis susijusių konkurencijos problemų nekelia, jeigu jai taikomos pakankamos apsaugos priemonės (pvz., konkurentams neteikiama individualizuota įmonių informacija), kaip nurodyta Komisijos nustatytose SESV 101 straipsnio taikymo horizontaliesiems bendradarbiavimo susitarimams gairėse ⁽⁷⁾.
- (14) Siekiant pašalinti kritinį pasiūlos stygių, sveikatos sektoriuje gali prireikti net dar aktyvesnio bendradarbiavimo. Pavyzdžiui, bendradarbiavimą gali tekti išplėsti, kad jis apimtų ir gamybos reorganizavimo koordinavimą siekiant padidinti ir optimizuoti gamybos apimtį taip, kad visos įmonės nesutelktų dėmesio į vieno ar kelių vaistų gamybą, o kitų vaistų ir toliau būtų gaminama nepakankamai, jei toks reorganizavimas leistų gamintojams patenkinti skubiai reikalingų vaistų paklausą visose valstybėse narėse.
- (15) Taikant gamybos, atsargų valdymo ir gal net paskirstymo sektoriuje pritaikymo priemones, gali reikėti keistis neskelbtina komercine informacija ir tam tikru mastu koordinuoti, kur ir kokius vaistus gaminti, kad visos įmonės nesutelktų dėmesio į vieno ar kelių vaistų gamybą, o kitų vaistų ir toliau būtų gaminama nepakankamai. Toks įmonių keitimasis informacija ir veiklos koordinavimas įprastomis aplinkybėmis kelia problemų pagal ES konkurencijos taisykles. Vis dėlto dabartinėmis išskirtinėmis aplinkybėmis tokios priemonės pagal ES konkurencijos teisę nekeltų problemų arba, atsižvelgiant į ekstremaliąją situaciją ir laikiną pobūdį, dėl jų Komisijai neatsirastų taisyklių vykdymo užtikrinimo prioriteto, jeigu tokios priemonės būtų: i) sukurtos ir objektyviai būtinos siekiant efektyviausiu būdu faktiškai padidinti gamybos apimtį, kad būtų sumažintas būtinausių produktų ar paslaugų, pavyzdžiui, skirtų COVID-19 sergantiems pacientams gydyti, pasiūlos stygius arba jo išvengta; ii) laikino pobūdžio (t. y. taikomos tik tol, kol esama stygiaus rizikos arba bet kuriuo atveju per COVID-19 protrūkį) ir iii) neviršijančios to, kas griežtai būtina tikslui, t. y. mažinti pasiūlos stygių arba jo išvengti, pasiekti. Visus tarpusavio informacijos mainus ir susitarimus įmonės turėtų įforminti dokumentais ir paprašius pateikti dokumentus Komisijai. Tai, kad valdžios institucija skatina ir (arba) koordinuoja bendradarbiavimą (arba jis vykdomas pagal jos nustatytą sistemą), taip pat yra svarbus veiksnys, į kurį reikia atsižvelgti darant išvadą, kad toks bendradarbiavimas nekeltų problemų pagal ES konkurencijos teisę arba nebūtų taisyklių vykdymo užtikrinimo prioritetas Komisijai.

(7) Komisijos komunikatas „Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio taikymo horizontaliesiems bendradarbiavimo susitarimams gairės“ (OL C 11, 2011 I 14, p. 1).

- (16) Jeigu valdžios institucijos įmonėms pateikia privalomą prašymą laikinai bendradarbiauti reaguojant į kritines situacijas, susijusias su dabartiniu COVID-19 protrūkiu (pvz., siekiant organizuoti gamybą ir pristatymą, kad būtų patenkintas skubus poreikis išlaikyti COVID-19 sergančių pacientų sveikatos priežiūros veikimą), toks bendradarbiavimas leidžiamas.

3. Išimtinė procedūra, pagal kurią teikiamos *ad hoc* gairės dėl konkrečių bendradarbiavimo projektų, kuriais siekiama mažinti būtiniausių produktų ir paslaugų stygių per COVID-19 protrūkį

- (17) Komisija per Konkurencijos generalinį direktorą toliau teiks gaires įmonėms ir verslo asociacijoms dėl konkrečių ES aspektą turinčių bendradarbiavimo iniciatyvų, kurias reikia skubiai įgyvendinti siekiant veiksmingai kovoti su COVID-19 protrūkiu, visų pirma tais atvejais, kai vis dar neaišku, ar tokios iniciatyvos suderinamos su ES konkurencijos teise.
- (18) Siekdama padidinti su antimonopolinėmis gairėmis susijusių teisinį tikrumą per laikotarpį, kuris atitinka tam tikrų su dabartiniu COVID-19 protrūkiu susijusių situacijų skubumą, Komisija per Konkurencijos generalinį direktorą yra pasirengusi tokias gaires išimties tvarka ir savo nuožiūra pateikti kaip *ad hoc* patikinimo raštą.

4. Išvada

- (19) Komisija žino apie išskirtinius iššūkius, su kuriais įmonės susiduria dėl COVID-19 protrūkio, ir apie jų esminį vaidmenį įveikiant tokios krizės padarinius. Komisija skatina konkurenciją stiprinančią bendradarbiavimą, kuriuo siekiama atsakyti į šiuos iššūkius, visų pirma reaguojant į kritines situacijas, susijusias su dabartiniu COVID-19 protrūkiu, ir yra įsipareigojusi teikti antimonopolines gaires ir paramą, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos tinkamai ir greitai įgyvendinti bendradarbiavimą, kurio atsižvelgiant į piliečių interesus reikia krizei įveikti.
- (20) Kartu Komisija pabrėžia, kad šiomis išskirtinėmis aplinkybėmis kaip niekad svarbu, kad įmonės ir vartotojai būtų apsaugoti pagal konkurencijos teisę. Todėl ji toliau atidžiai ir aktyviai stebės atitinkamus rinkos pokyčius, kad nustatytų atvejus, kai įmonės, sudarydamos antikonkurencinius susitarimus arba piktnaudžiaudamos dominuojančia padėtimi, naudojasi dabartine situacija ir pažeidžia ES antimonopolinę teisę. Visų pirma Komisija netoleruos elgesio tų įmonių, kurios oportunistiškai siekia pasinaudoti krize kaip priedanga antikonkurenciniams neteisėtiems susitarimams arba piktnaudžiavimui dominuojančia padėtimi (įskaitant dominuojančią padėtį, atsiradusią dėl ypatingų šios krizės aplinkybių), pavyzdžiui, išnaudodamos klientus ir vartotojus (pvz., nustatydamos didesnes nei normalaus konkurencinio lygio kainas) arba apribodamos gamybą taip, kad galiausiai padaroma žala vartotojų interesams (pvz., trukdydamos bandymams plėsti gamybą, siekiant įveikti pasiūlos stygių). Todėl apie bet kokius pastebėtus kartelius ir kitus antimonopolinių taisyklių pažeidimus, įskaitant piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi, Komisija ragina įmones ir piliečius ir toliau pranešti naudojantis įprastomis tam skirtomis priemonėmis ⁽⁸⁾.
- (21) Atsižvelgdama į COVID-19 protrūkio poveikį, reikalaujantį nedelsiant imtis veiksmų, Komisija šį komunikatą taikys nuo balandžio 8 d. Priklausomai nuo COVID-19 protrūkio raidos, Komisija komunikatą gali peržiūrėti. Komunikatas taikomas tol, kol Komisija jį atšaukia (kai ji mano, kad išskirtinių aplinkybių nebėra).

⁽⁸⁾ Be įprastų būdų susisiekti su Europos Komisija arba pateikti skundą dėl antimonopolinių taisyklių pažeidimo (https://ec.europa.eu/competition/contacts/electronic_documents_en.html), padėti kovoti su karteliais ir kitais antikonkurenciniais veiksmais asmenys gali naudodamiesi Komisijos anonimino informavimo apie pažeidimus priemone (<https://ec.europa.eu/competition/cartels/whistleblower/index.html>). Šiuo išskirtiniu laikotarpiu taip pat visapusiškai taikoma Komisijos atleidimo nuo baudų arba jų sumažinimo programa, pagal kurią įmonės gali pranešti apie savo dalyvavimą kartelyje mainais į joms skirtos baudos sumažinimą (<https://ec.europa.eu/competition/cartels/leniency/leniency.html>).